

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 1. avgusta 2022*

„Predhodno odločanje – Območje svobode, varnosti in pravice – Politika priseljevanja – Pravica do združitve družine – Direktiva 2003/86/ES – Člen 4(1), prvi pododstavek, točka (c) – Pojem ‚mladoletni otrok‘ – Člen 16(1)(b) – Pojem ‚resnično družinsko življenje‘ – Otrok, ki zaprosi za združitev družine s svojim očetom, ki mu je bil priznan status begunca – Upoštevni datum za presojo mladoletnosti“

V zadevi C-279/20,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Bundesverwaltungsgericht (zvezno upravno sodišče, Nemčija) z odločbo z dne 23. aprila 2020, ki je na Sodišče prispela 26. junija 2020, v postopku

Bundesrepublik Deutschland

proti

XC,

ob udeležbi

Landkreis Cloppenburg,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi A. Prechal, predsednica drugega senata v funkciji predsednice tretjega senata, J. Passer, F. Biltgen, sodnika, L. S. Rossi (poročevalka), sodnica, in N. Wahl, sodnik,

generalni pravobranilec: A. M. Collins,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za nemško vlado J. Möller in R. Kanitz, agenta,
- za italijansko vlado G. Palmieri, agentka, skupaj z W. Ferrante, avvocato dello Stato,

* Jezik postopka: nemščina.

– za Evropsko komisijo C. Cattabriga in D. Schaffrin, agentki,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 16. decembra 2021

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 4(1), prvi pododstavek, točka (c), in člena 16(1)(b) Direktive Sveta 2003/86/ES z dne 22. septembra 2003 o pravici do združitve družine (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 6, str. 224).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Bundesrepublik Deutschland (Zvezna republika Nemčija) in XC, sirsko državljanko, ker je Zvezna republika Nemčija zavrnila prošnjo, ki jo je XC vložila za izdajo nacionalnega vizuma za združitev družine.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 V uvodnih izjavah 2, 4, 6, 8 in 9 Direktive 2003/86 je navedeno:
  - „(2) Ukrepe, ki se nanašajo na združitev družine, je treba sprejeti v skladu z obvezo, da se družina varuje in družinsko življenje spoštuje, kar je poudarjeno v mnogih aktih mednarodnega prava. Ta direktiva spoštuje temeljne pravice in upošteva načela, ki jih priznava[ta] zlasti člen 8 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin[, podpisane 4. novembra 1950 v Rimu,] in Listina Evropske unije o temeljnih človekovih pravicah.
- [...]
- (4) Združitev družine je potrebna, da se omogoči družinsko življenje. Pomaga ustvariti socialno in kulturno stabilnost, ki olajša vključevanje državljanov tretjih držav v državo članico, kar spodbuja tudi ekonomsko in socialno kohezijo, ki je temeljni cilj Skupnosti, določen v Pogodbi.
- [...]
- (6) Da se zavaruje družina in zagotovi ali ohrani družinsko življenje, je treba na podlagi skupnih meril določiti materialne pogoje za uresničevanje pravice do združitve družine.
- [...]
- (8) Posebno pozornost bi bilo treba posvetiti položaju beguncev zaradi razlogov, ki so jih prisilili, da so pobegnili iz svoje države, in ki so jim preprečevali, da bi tam živeli normalno družinsko življenje. Treba bi bilo torej določiti ugodnejše pogoje za uveljavljanje njihove pravice do združitve družine.

(9) Združitev družine bi vsekakor morala veljati za člane primarne družine, se pravi za zakonca in mladoletne otroke.“

4 Člen 1 Direktive 2003/86 določa:

„Namen te direktive je določiti pogoje za uveljavljanje pravice do združitve družin za državljane tretjih držav, ki zakonito prebivajo na ozemlju držav članic.“

5 Člen 2(f) te direktive določa:

„V tej direktivi:

[...]

(f) ‚mladoletniki brez spremstva‘ pomeni državljane tretje države ali osebe brez državljanstva, mlajše od osemnajst let, ki prispejo na ozemlje držav članic brez spremstva odrasle osebe, ki je zanje odgovorna po zakonu ali običaju, dokler takšna oseba zanje učinkovito ne poskrbi, ali mladoletnike, ki ostanejo brez spremstva po vstopu na ozemlje držav članic.“

6 Člen 4(1) navedene direktive določa:

„Države članice na podlagi te direktive in v skladu s pogoji, določenimi v Poglavju IV in členu 16, dovolijo vstop in bivanje naslednjim družinskim članom:

[...]

(c) mladoletnim otrokom, vključno s posvojenimi otroki sponzorja, če ima sponzor skrbništvo nad otroki in te otroke vzdržuje. Države članice lahko dovolijo združitev otrok, za katere je skrbništvo deljeno, pod pogojem, da drugi skrbnik za to da svoje soglasje;

[...]

Starost mladoletnih otrok, omenjenih v tem členu, mora biti pod mejo polnoletnosti, ki jo določa zakon države članice, in ne smejo biti poročeni.

[...]“

7 Člen 5 iste direktive določa:

„1. Države članice odločijo, ali naj za uveljavljanje pravice do združitve družine prošnjo za vstop in bivanje pristojnim organom države članice predloži sponzor ali družinski člani.

[...]

5. Pri obravnavanju prošnje države članice ustrezno upoštevajo interese mladoletnih otrok.“

8 Člen 10(3) Direktive 2003/86 določa:

„Če je begunec mladoletnik brez spremstva, države članice:

(a) dovolijo vstop in bivanje zaradi združitve družine z njegovimi sorodniki [predniki] v prvem kolenu v ravni črti brez uporabe pogojev, določenih v členu 4(2)(a);

[...]“

9 Člen 16(1) te direktive določa:

„Države članice lahko v naslednjih okoliščinah zavrnejo prošnjo za vstop in bivanje zaradi združitve družine ali, če je ustrezno, prekličejo ali ne podaljšajo dovoljenja za prebivanje za družinskega člana:

[...]

(b) če sponzor in njegovi družinski člani ne živijo ali ne živijo več v resničnem zakonskem ali družinskem življenju;

[...]“

10 Člen 17 navedene direktive določa:

„Države članice ustrezno upoštevajo naravo in trdnost družinskih razmerij osebe in trajanje njegovega bivanja v državi članici ter obstoj družinskih, kulturnih in socialnih vezi z njegovo državo izvora, kadar zavrnejo prošnjo, prekličejo ali ne podaljšajo dovoljenja za prebivanje ali se odločijo, da bodo ukazale izgon sponzorja ali članov njegove družine.“

Nemško pravo

11 Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet (zakon o prebivanju, delu in vključevanju tujcev na zveznem ozemlju) z dne 25. februarja 2008 (BGBl. 2008 I, str. 162) v različici, ki se uporablja za spor o glavni stvari (v nadaljevanju: AufenthG), v členu 6(3) določa:

„Za bivanje za daljše obdobje je potreben vizum za zvezno ozemlje (nacionalni vizum), ki mora biti izdan pred vstopom na to ozemlje. Navedeni vizum se izda v skladu s predpisi, ki veljajo za dovoljenje za začasno prebivanje, modro karto EU, dovoljenje za osebo, premeščeno znotraj podjetja, izkaznico za rezidenta za neomejen čas in dovoljenje za stalno prebivanje – EU. [...]“

12 Člen 25 tega zakona, naslovljen „Prebivanje iz humanitarnih razlogov“, v odstavku 2 določa:

„Tujcu se izda dovoljenje za začasno prebivanje, če mu je Bundesamt für Migration und Flüchtlinge [zvezni urad za migracije in begunce] priznal status begunca v smislu člena 3(1) Asylgesetz [zakon o azilu] ali pravico do subsidiarne zaščite v smislu člena 4(1) zakona o azilu. [...]“

13 Člen 32 AufenthG, naslovljen „Pridružitev otrok“, v odstavku 1 določa:

„Mladoletnemu samskemu otroku tujca se izda dovoljenje za začasno prebivanje, če imajo starši ali tisti od staršev, ki edini skrbi za varstvo, vzgojo in preživljanje otroka, eno od naslednjih dovoljenj za prebivanje:

[...]

2. dovoljenje za začasno prebivanje na podlagi člena 25(1) ali (2), prvi stavek, prvi primer;

[...]“

14 Člen 36 tega zakona, naslovljen „Pridružitev staršev in drugih družinskih članov“, določa:

„(1) Staršem mladoletnega tujca, ki ima dovoljenje za začasno prebivanje na podlagi člena 23(4), člena 25(1) ali (2), prvi stavek, prvi primer, izkaznico rezidenta za neomejen čas na podlagi člena 26(3) ali po izdaji dovoljenja za začasno prebivanje na podlagi člena 25(2), prvi stavek, drugi primer, pridobljeno izkaznico za rezidenta za neomejen čas na podlagi člena 26(4), se z odstopanjem od člena 5(1), točka 1, in člena 29(1), točka 2, izda dovoljenje za začasno prebivanje, če na zveznem ozemlju ne prebiva nobeden od staršev, ki skrbi za njegovo varstvo, vzgojo in preživljanje.

(2) Drugim družinskim članom tujca se lahko dovoljenje za začasno prebivanje izda zaradi združitve družine, če je to potrebno, da se prepreči izredno trpljenje. Za polnoletne družinske člane se smiselno uporabljata člen 30(3) in člen 31, za mladoletne družinske člane pa člen 34.“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 15 XC, rojena 1. januarja 1999, je kot sirska državljanica, ki že več let živi v Turčiji, zaprosila za izdajo nacionalnega vizuma zaradi združitve s svojim očetom, ki mu je bil priznan status begunca v Nemčiji.
- 16 Njena mati je umrla. Njen oče je leta 2015 vstopil na ozemlje Nemčije in aprila 2016 vložil uradno prošnjo za azil. Zvezni urad za migracije in begunce je očetu XC julija leta 2017 na podlagi njegove uspešne tožbe priznal status begunca. Služba za tujce mu je septembra leta 2017 na podlagi člena 25(2) AufenthG izdala dovoljenje za začasno prebivanje, ki velja tri leta.
- 17 XC, ki je 1. januarja 2017 postala polnoletna, je 10. avgusta 2017 pri generalnem konzulatu Zvezne republike Nemčije v Istanbulu (Turčija) vložila prošnjo za izdajo nacionalnega vizuma zaradi združitve z očetom, ki prebiva v Nemčiji. Ta generalni konzulat je prošnjo za izdajo vizuma nazadnje zavrnil z odločbo z dne 11. decembra 2017, s katero je bila zavrnjena prošnja za ponovno preučitev. Po njegovem mnenju pogoji iz člena 32 AufenthG niso bili izpolnjeni, ker je XC postala polnoletna, preden je njen oče pridobil dovoljenje za prebivanje kot begunec. Poleg tega mora po mnenju navedenega generalnega konzulata v skladu s členom 36(2) AufenthG za pridružitev polnoletnih otrok obstajati izredno trpljenje, kar v obravnavanem primeru ni veljalo, saj ni kazalo, da XC ne more samostojno živeti v Turčiji.
- 18 Verwaltungsgericht (upravno sodišče, Nemčija) je s sodbo z dne 12. marca 2019 ugodilo tožbi XC zoper to odločbo generalnega konzulata in Zvezni republiki Nemčiji odredilo, naj zadevni osebi izda vizum zaradi združitve družine. Svojo odločitev je obrazložilo s tem, da v skladu s sodbo

z dne 12. aprila 2018, A in S (C-550/16, EU:C:2018:248), v zvezi z združitvijo staršev z mladoletnim beguncem brez spremstva, ki naj bi jo bilo mogoče prenesti na obratni položaj v obravnavani zadevi v zvezi z združitvijo otroka s staršem, ki mu je bil priznan status begunca, odločilni datum za presojo mladoletnosti XC ni datum prošnje za izdajo vizuma zaradi združitve družine, ampak datum prošnje za azil, ki jo je vložil oče zadevne osebe. Tako naj bi bilo treba člen 4(1), prvi pododstavek, točka (b), Direktive 2003/86 razlagati tako, da je treba otroka sponzorja šteti za mladoletnega, če je bil mladoleten, ko je sponzor vložil prošnjo za azil. Poleg tega Verwaltungsgericht (upravno sodišče) prav tako v primeru pridružitve otrok meni, da določitev upoštevne datuma za presojo mladoletnosti zadevnega otroka ni prepuščena presoji držav članic, temveč mora izhajati iz avtonomne razlage te direktive. To sodišče je pojasnilo, da bi bil polni učinek pravice do združitve družine ogrožen ter načeli pravne varnosti in enakega obravnavanja kršeni, če bi se za namene člena 4(1), prvi pododstavek, točka (b), navedene direktive za presojo mladoletnosti zadevnega otroka upošteval datum vložitve njegove prošnje za izdajo vizuma. Navedeno sodišče je poudarilo, da je v obravnavanem primeru XC svojo prošnjo za izdajo vizuma vložila v treh mesecih od dneva, ko je bil imetniku prvotne pravice do prebivanja priznan status begunca, kot se to zahteva v skladu s sodno prakso Sodišča na tem področju.

- 19 Zvezna republika Nemčija je pri Bundesverwaltungsgericht (zvezno upravno sodišče, Nemčija) vložila revizijo zoper navedeno sodbo. V utemeljitev revizije trdi, da se je zadeva, v kateri je bila izdana sodba z dne 12. aprila 2018, A in S (C-550/16, EU:C:2018:248), nanašala na dejansko stanje, ki se razlikuje od dejanskega stanja v tej zadevi, in na razlago določbe Direktive 2003/86, ki v tej zadevi ni sporna. Preudarki Sodišča glede razlage člena 2(f) te direktive naj ne bi veljali za razlago člena 4(1), prvi pododstavek, točka (c), navedene direktive, zlasti ker ta določba izrecno napotuje na pravo držav članic.
- 20 Bundesverwaltungsgericht (zvezno upravno sodišče) ugotavlja, da XC na podlagi nacionalnega prava nima pravice do izdaje zaprosenega vizuma, ker je v skladu s tem pravom dejstvo, da je postala polnoletna pred datumom vložitve prošnje za izdajo tega vizuma, preprečevalo njegovo izdajo. Vendar Bundesverwaltungsgericht (zvezno upravno sodišče) dvomi o skladnosti nacionalne ureditve z Direktivo 2003/86. Predložitveno sodišče se zlasti sprašuje, ali je v obravnavani zadevi mogoče uporabiti rešitev, ki jo je Sodišče sprejelo v sodbi z dne 12. aprila 2018, A in S (C-550/16, EU:C:2018:248), in v skladu s katero je treba državljana tretje države ali osebo brez državljanstva, ki je bila ob vstopu na ozemlje države članice in ob vložitvi prošnje za azil v tej državi stara manj kot 18 let, vendar je med azilnim postopkom postala polnoletna in ji je bil nato priznan status begunca, šteti za „mladoletno“ v smislu člena 2, *initio* in (f), te direktive v povezavi z njenim členom 10(3)(a).
- 21 Predložitvenemu sodišču se porajajo dvomi o tem, ker se je navedena sodba nanašala na pridružitve staršev mladoletnemu beguncu brez spremstva v skladu s členom 2(f) v povezavi s členom 10(3)(a) Direktive 2003/86. Nasprotno pa se postopek v glavni stvari nanaša na razlago člena 4(1) te direktive, ki ureja pridružitve otrok odraslim državljanom tretjih držav, ki jim je bil priznan status begunca in imajo zato dovoljenje za prebivanje v državi članici.
- 22 Poleg tega se to sodišče sprašuje, glede na katera merila mora presojati, ali je zahteva po resničnem družinskem življenju, s katero je v členu 16(1)(b) navedene direktive pogojena pravica do združitve družine, izpolnjena.

23 V teh okoliščinah je Bundesverwaltungsgericht (zvezno upravno sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali je treba člen 4(1), [prvi pododstavek, točka](c), Direktive [2003/86] razlagati tako, da je otrok sponzorja, ki mu je bil priznan status begunca, mladoleten v smislu te določbe tudi, če je bil, ko je sponzor vložil prošnjo za azil, mladoleten, vendar je že pred priznanjem statusa begunca sponzorju in vložitevijo prošnje za združitev družine postal polnoleten?

2. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen:

Katere zahteve morajo biti v takem primeru izpolnjene, da gre za resnično družinsko življenje v smislu člena 16(1)(b) Direktive [2003/86]?

(a) Ali za to zadostuje pravno razmerje starši – otrok ali je potrebno tudi dejansko družinsko življenje?

(b) Če je potrebno tudi dejansko družinsko življenje: kako intenzivno mora biti? Ali zadostujejo na primer priložnostni ali redni obiski, ali je potrebno življenje v skupnem gospodinjstvu ali pa je poleg tega potrebna skupnost, namenjena medsebojni pomoči, katere člani so odvisni drug od drugega?

(c) Ali je pogoj za pridružitev otroka, ki še prebiva v tretji državi in je vložil prošnjo za združitev s staršem, ki mu je priznan status begunca, vmes pa je postal polnoleten, predvidevanje, da se bo družinsko življenje v zadevni državi članici po vstopu (ponovno) začelo na način, ki se zahteva v skladu z odgovorom na drugo vprašanje, točka (b)?“

Postopek pred Sodiščem

24 Predsednik Sodišča je s sklepom z dne 3. avgusta 2020 predložitveno sodišče vprašal, ali glede na sodbo z dne 16. julija 2020, *État belge (Združitev družine – Mladoletni otrok)* (C-133/19, C-136/19 in C-137/19, EU:C:2020:577), vztraja pri predlogu za sprejetje predhodne odločbe.

25 Navedeno sodišče je s sklepom z dne 8. septembra 2020, ki je v sodno tajništvo Sodišča prispel 9. septembra 2020, Sodišče obvestilo, da vztraja pri tem predlogu, saj meni, da ta sodba ne odgovarja zadostno na vprašanja, postavljena v tej zadevi.

26 Sodišče je 12. maja 2021 na podlagi člena 61(1) Poslovnika Sodišča nemški vladi postavilo vprašanje, s katerim jo je pozvalo, naj sprejme stališče o morebitnem vplivu sodbe z dne 12. aprila 2018, *A in S* (C-550/16, EU:C:2018:248), za namene odgovora na prvo vprašanje. Nemška vlada je 21. junija 2021 odgovorila na vprašanje Sodišča.

Vprašanji za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

27 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 4(1), prvi pododstavek, točka (c), Direktive 2003/86 razlagati tako, da je datum, ki ga je treba upoštevati za ugotovitev, ali je otrok sponzorja, ki mu je bil priznan status begunca, mladoleten otrok v smislu te določbe, v primeru, v katerem je ta otrok postal polnoleten, preden je bil staršu sponzorju priznan status begunca in preden je bila vložena prošnja za združitev družine, datum, ko je starš sponzor vložil svojo prošnjo za azil za priznanje statusa begunca.

- 28 Uvodoma je treba navesti, da to vprašanje izhaja iz posebnih okoliščin postopka v glavni stvari, v katerem je bil zadevni otrok mladoleten, ko je njegov oče aprila 2016 vložil prošnjo za azil, vendar je postal polnoleten, preden je bil njegovemu očetu julija 2017 priznan status begunca, pri čemer so pristojni nemški organi prošnjo zadnjenavedenega sprva zavrnil, in torej preden je imel možnost vložiti prošnjo za vstop in bivanje zaradi združitve z zadevnim staršem, ki je bila vložena 10. avgusta 2017.
- 29 Predložitveno sodišče meni, kot je razvidno iz odgovora na vprašanje, ki ga je postavilo Sodišče, navedeno v točki 25 te sodbe, da se zadeva v glavni stvari razlikuje od zadev, v katerih je bila izdana sodba z dne 16. julija 2020, *État belge (Združitev družine – Mladoletni otrok)* (C-133/19, C-136/19 in C-137/19, EU:C:2020:577), zlasti ob upoštevanju razlik med dejanskim in pravnim okvirom zadev, v katerih je bila izdana ta sodba, in okvirom zadeve v glavni stvari. Navedeno sodišče zlasti poudarja, da čeprav je Sodišče v navedeni sodbi pojasnilo, da je treba člen 4(1), prvi pododstavek, točka (c), Direktive 2003/86 razlagati tako, da se za datum, ki ga je treba upoštevati za ugotovitev, ali je neporočeni državljani tretje države ali oseba brez državljanstva mladoletni otrok, šteje datum, ko je vložena prošnja za vstop in bivanje zaradi združitve družine za mladoletne otroke, in ne datum, ko pristojni organi zadevne države članice odločijo o tej prošnji, po potrebi po vložitvi tožbe zoper odločbo o zavrnitvi take prošnje, Sodišče ni odgovorilo na vprašanje, ali je v primeru združitve otroka s staršem, ki mu je priznan status begunca, mogoče upoštevati datum pred datumom prošnje za vstop in bivanje zaradi združitve družine, in sicer datum prošnje za azil, ki jo je vložil ta starš, saj to vprašanje ni bilo odločilno za namene navedenih zadev.
- 30 Zato se postavlja vprašanje, ali je ob upoštevanju navedenih posebnih okoliščin v obravnavani zadevi mogoče uporabiti rešitev, ki jo je Sodišče sprejelo v sodbi z dne 12. aprila 2018, *A in S* (C-550/16, EU:C:2018:248), glede odločilnega datuma za presojo mladoletnosti otroka prosilca za azil, ki mu je bil priznan status begunca.
- 31 Predložitveno sodišče tako meni, da v sodbi z dne 16. julija 2020, *État belge (Združitev družine – Mladoletni otrok)* (C-133/19, C-136/19 in C-137/19, EU:C:2020:577), ni odgovorjeno na vprašanje, ali je v obravnavani zadevi mogoče uporabiti rešitev, ki jo je Sodišče sprejelo v sodbi z dne 12. aprila 2018, *A in S* (C-550/16, EU:C:2018:248), kot je navedeno v točki 20 te sodbe.
- 32 Na prvo vprašanje je treba odgovoriti ob upoštevanju teh uvodnih ugotovitev.
- 33 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je cilj Direktive 2003/86 spodbujati združitev družine in da je namen te direktive poleg tega zagotavljanje varstva državljanom tretjih držav, zlasti mladoletnim osebam (sodba z dne 16. julija 2020, *État belge (Združitev družine – Mladoletni otrok)*, C-133/19, C-136/19 in C-137/19, EU:C:2020:577, točka 25 in navedena sodna praksa).
- 34 V tem okviru člen 4(1) navedene direktive državam članicam nalaga natančno določene pozitivne obveznosti, ki jim ustrezajo jasno opredeljene pravice. Od njih zahteva, da v primerih, ki jih določa ta direktiva, dovolijo združitev nekaterih članov sponzorjeve družine, ne da bi imele v zvezi s tem možnost proste presoje (glej v tem smislu sodbo z dne 16. julija 2020, *État belge (Združitev družine – Mladoletni otrok)*, C-133/19, C-136/19 in C-137/19, EU:C:2020:577, točka 26 in navedena sodna praksa).

- 35 Med družinskimi člani sponzorja, za katere mora zadevna država članica dovoliti vstop in bivanje, so v skladu s členom 4(1), prvi pododstavek, točka (c), Direktive 2003/86 „mladoletni[] otro[ci], vključno s posvojenimi otroki sponzorja, če ima sponzor skrbništvo nad otroki in te otroke vzdržuje“.
- 36 V zvezi s tem, čeprav je v členu 4(1), drugi pododstavek, Direktive 2003/86 navedeno, da mora biti starost mladoletnih otrok pod mejo polnoletnosti, ki jo določa zakon zadevne države članice, ta člen niti ne določa natančno trenutka, na katerega se je treba sklicevati pri presoji, ali je ta pogoj izpolnjen, niti glede tega ne napotuje na pravo držav članic (sodba z dne 16. julija 2020, État belge (Združitev družine – Mladoletni otrok), C-133/19, C-136/19 in C-137/19, EU:C:2020:577, točka 28).
- 37 Čeprav je v skladu z navedeno določbo skrb za zakonsko določitev polnoletnosti prepuščena diskreciji držav članic, pa jim ni mogoče dopustiti nobenega manevrskega prostora glede določitve trenutka, na katerega se je treba sklicevati pri presoji starosti prosilca v smislu člena 4(1), prvi pododstavek, točka (c), Direktive 2003/86. Spomniti je namreč treba, da tako iz zahteve po enotni uporabi prava Unije kot iz načela enakosti izhaja, da je treba posamezno določbo tega prava, ki se za opredelitev svojega smisla in obsega ne sklicuje posebej na pravo držav članic, običajno razlagati samostojno in enotno v celotni Evropski uniji, in sicer ob upoštevanju, med drugim, okvira, v katerega je določba umeščena, in cilja, ki ga zadevna ureditev uresničuje (sodba z dne 16. julija 2020, État belge (Združitev družine – Mladoletni otrok), C-133/19, C-136/19 in C-137/19, EU:C:2020:577, točki 29 in 30 ter navedena sodna praksa).
- 38 Kot je bilo opozorjeno v točki 33 te sodbe, je cilj Direktive 2003/86 spodbujati združitev družine. Zato ta direktiva, kot je pojasnjeno v njenem členu 1, določa pogoje za uveljavljanje pravice do združitve družine za državljane tretjih držav, ki zakonito prebivajo na ozemlju držav članic.
- 39 Poleg tega države članice v skladu s členom 51(1) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina) pri izvajanju prava Unije spoštujejo pravice in upoštevajo načela iz Listine ter spodbujajo njihovo uporabo v skladu s svojimi pristojnostmi in ob spoštovanju meja pristojnosti Unije, ki so ji dodeljene v Pogodbah.
- 40 V skladu z ustaljeno sodno prakso morajo države članice, zlasti njihova sodišča, ne zgolj razlagati nacionalno pravo v skladu s pravom Unije, temveč tudi paziti, da se ne opirajo na tako razlago sekundarne zakonodaje, ki bi bila v nasprotju s temeljnimi pravicami, ki jih varuje pravni red Unije (sodba z dne 16. julija 2020, État belge (Združitev družine – Mladoletni otrok), C-133/19, C-136/19 in C-137/19, EU:C:2020:577, točka 33 in navedena sodna praksa).
- 41 Natančneje, člen 7 Listine priznava pravico do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja. V skladu z ustaljeno sodno prakso je treba ta člen 7 brati v povezavi z obveznostjo, da se upošteva največja korist otroka, ki je priznana v členu 24(2) Listine, in ob upoštevanju potrebe, da otrok vzdržuje redne osebne stike z obema staršema, navedene v členu 24(3) te listine (sodba z dne 16. julija 2020, État belge (Združitev družine – Mladoletni otrok), C-133/19, C-136/19 in C-137/19, EU:C:2020:577, točka 34 in navedena sodna praksa).
- 42 Iz tega izhaja, da je treba določbe Direktive 2003/86 razlagati in uporabljati ob upoštevanju člena 7 in člena 24(2) in (3) Listine – kot je med drugim razvidno iz besedila uvodne izjave 2 in iz člena 5(5) te direktive – ki državam članicam nalagata, da morajo prošnje za združitev družine

razlagati v korist zadevnih otrok in ob skrbi za spodbujanje družinskega življenja (sodba z dne 16. julija 2020, État belge (Združitev družine – Mladoletni otrok), C-133/19, C-136/19 in C-137/19, EU:C:2020:577, točka 35 in navedena sodna praksa).

- 43 V obravnavanem primeru iz predloga za sprejetje predhodne odločbe izhaja, da nemško pravo sicer ne zahteva, da mora biti otrok mladoleten ob sprejetju odločitve o njegovi prošnji za združitev družine, vendar mora biti mladoleten ob vložitvi svoje prošnje za izdajo vizuma in takrat, ko se staršu izda dovoljenje za prebivanje, ki je podlaga za pravico do združitve družine.
- 44 V tem okviru bi se XC lahko sklicevala na člen 4(1), prvi pododstavek, točka (c), Direktive 2003/86 in tako dosegla ugoden izid postopka pred predložitvenim sodiščem le, če bi bilo ugotovljeno, da je bila na datum, ko je njen oče vložil prošnjo za azil, mladoletna.
- 45 V zvezi s tem je treba najprej poudariti, da lahko otrok prosilca za azil veljavno vloži prošnjo za združitev družine na podlagi člena 4(1), prvi pododstavek, točka (c), Direktive 2003/86 le, če je bila prošnja za priznanje statusa begunca starša, ki prosi za azil, že dokončno pozitivno rešena. Kot je Sodišče že pojasnilo, je ta pogoj zlahka pojasnjen z dejstvom, da pred sprejetjem take odločbe ni mogoče z gotovostjo vedeti, ali zadevna oseba izpolnjuje pogoje za priznanje statusa begunca, od česar je nato odvisna pravica, da se doseže združitev družine (glej v tem smislu sodbo z dne 12. aprila 2018, A in S, C-550/16, EU:C:2018:248, točki 51 in 63).
- 46 Poleg tega je treba opozoriti, da je priznanje statusa begunca ugotovitveni akt in da ima torej begunec pravico do priznanja takega statusa od datuma svoje prošnje za priznanje tega statusa (glej v tem smislu sodbo z dne 12. aprila 2018, A in S, C-550/16, EU:C:2018:248, točki 53 in 54).
- 47 Kot je generalni pravobranilec opozoril v točki 42 sklepnih predlogov, tudi iz sodb Sodišča z dne 12. aprila 2018, A in S (C-550/16, EU:C:2018:248), in z dne 16. julija 2020, État belge (Združitev družine – Mladoletni otrok) (C-133/19, C-136/19 in C-137/19, EU:C:2020:577), izhaja, da pravice do združitve družine v zvezi z mladoletnim otrokom ni mogoče zmanjšati glede na to, koliko časa mine do odločitve o prošnjah za mednarodno zaščito ali združitev družine.
- 48 Poudariti pa je treba, da če bi se za datum, na katerega se je treba sklicevati pri presoji mladoletnosti za namene člena 4(1), prvi pododstavek, točka (c), Direktive 2003/86, štel datum, ko pristojni organ zadevne države članice odloči o prošnji za azil, ki jo je vložil zadevni starš, ali poznejši datum, ko zadevni otrok vloži svojo prošnjo za izdajo vizuma zaradi združitve družine, to ne bi bilo v skladu ne samo s cilji, ki jih uresničuje ta direktiva ter katerih namen je spodbujanje združitve družine in odobritev posebnega varstva beguncem, ampak tudi z zahtevami, ki izhajajo iz člena 7 in člena 24(2) Listine, pri čemer zadnjenavedena določba zahteva, da se pri vseh ukrepih, ki se nanašajo na otroke, med drugim pri tistih, ki jih države članice sprejmejo pri uporabi navedene direktive, upoštevajo predvsem koristi otroka (glej po analogiji sodbo z dne 16. julija 2020, État belge (Združitev družine – Mladoletni otrok), C-133/19, C-136/19 in C-137/19, EU:C:2020:577, točka 36).
- 49 Pristojni nacionalni organi in sodišča se namreč ne spodbujajo, naj prošnje za mednarodno zaščito, ki jih vložijo starši mladoletnikov, obravnavajo prednostno, z nujnostjo, ki je potrebna za upoštevanje posebne ranljivosti teh mladoletnikov, tako da bi ti organi in sodišča lahko ravnali na način, ki bi ogrozil pravico do družinskega življenja tako starša z njegovim mladoletnim otrokom kot tudi zadnjenavedenega s članom njegove družine (glej po analogiji sodbi z dne 12. aprila 2018,

A in S, C-550/16, EU:C:2018:248, točka 58 in navedena sodna praksa, in z dne 9. septembra 2021, Bundesrepublik Deutschland (Družinski član), C-768/19, EU:C:2021:709, točka 40 in navedena sodna praksa).

- 50 Poleg tega bi bila taka razlaga v nasprotju z načeloma enakega obravnavanja in pravne varnosti, saj ne bi omogočala, da bi se zagotovilo enako in predvidljivo obravnavanje vseh prosilcev, ki so s časovnega vidika v enakem položaju, ker bi vodila do tega, da bi bil uspeh prošnje za združitev družine v glavnem odvisen od okoliščin, ki jih je mogoče pripisati nacionalni upravi ali sodiščem, zlasti od večje ali manjše hitrosti, s katero se obravnava prošnja za mednarodno zaščito ali se odloči o tožbi, vloženi zoper odločbo o zavrnitvi take prošnje, ne pa od okoliščin, ki jih je mogoče pripisati prosilcu (glej po analogiji sodbo z dne 12. aprila 2018, A in S, C-550/16, EU:C:2018:248, točki 56 in 60 ter navedena sodna praksa).
- 51 Poleg tega bi navedena razlaga, ker bi povzročila, da bi bila pravica do združitve družine zadevnega mladoletnega otroka odvisna od negotovih in nepredvidljivih okoliščin, ki jih je v celoti mogoče pripisati pristojnim nacionalnim organom in sodiščem zadevne države članice, lahko vodila do pomembnih razlik v obravnavanju prošenj za združitev družine med državami članicami ter znotraj ene in iste države članice (glej po analogiji sodbo z dne 16. julija 2020, État belge (Združitev družine – Mladoletni otrok), C-133/19, C-136/19 in C-137/19, EU:C:2020:577, točka 43).
- 52 Iz tega sledi, da je treba iz razlogov, ki so v bistvu podobni tistim, ki so bili v sodbi z dne 12. aprila 2018, A in S (C-550/16, EU:C:2018:248), uporabljeni za razlago člena 2, *initio* in (f), Direktive 2003/86 v povezavi s členom 10(3)(a) te direktive, za ugotovitev, ali je otrok sponzorja, ki mu je bil priznan status begunca, mladoleten v smislu člena 4(1), prvi pododstavek, točka (c), Direktive 2003/86, v primeru, v katerem je ta otrok postal polnoleten, preden je bil sponzorju priznan status begunca in preden je bila vložena prošnja za združitev družine, upoštevati datum, ko je ta sponzor vložil prošnjo za azil. Le upoštevanje takega datuma je v skladu s cilji te direktive in temeljnimi pravicami, ki jih varuje pravni red Unije. V zvezi s tem ni pomembno, ali se o tej prošnji odloči neposredno po njeni vložitvi ali tako kot v postopku v glavni stvari šele po tem, ko je bila odpravljena odločba o zavrnitvi navedene prošnje.
- 53 Vendar je treba v zvezi s tem pojasniti, da je treba v takem primeru prošnjo za združitev družine na podlagi člena 4(1), prvi pododstavek, točka (c), Direktive 2003/86 vložiti v razumnem roku, in sicer v treh mesecih od datuma priznanja statusa begunca staršu sponzorju.
- 54 Glede na vse zgornje preudarke je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 4(1), prvi pododstavek, točka (c), Direktive 2003/86 razlagati tako, da je datum, ki ga je treba upoštevati za ugotovitev, ali je otrok sponzorja, ki mu je bil priznan status begunca, mladoleten otrok v smislu te določbe, v primeru, v katerem je ta otrok postal polnoleten, preden je bil staršu sponzorju priznan status begunca in preden je bila vložena prošnja za združitev družine, datum, ko je starš sponzor vložil svojo prošnjo za azil za priznanje statusa begunca, če je bila prošnja za združitev družine vložena v treh mesecih od priznanja statusa begunca staršu sponzorju.

Drugo vprašanje

- 55 Predložitveno sodišče želi z drugim vprašanjem v bistvu izvedeti, kateri pogoji se zahtevajo za ugotovitev, da obstaja resnično družinsko življenje v smislu člena 16(1)(b) Direktive 2003/86, v primeru pridružitve mladoletnega otroka staršu, ki mu je bil priznan status begunca, če je ta otrok postal polnoleten, preden je bil staršu sponzorju priznan status begunca in preden je bila vložena prošnja za združitev družine.
- 56 Natančneje, predložitveno sodišče prosi Sodišče, naj pojasni, ali za to zadostuje pravno razmerje starši – otrok ali pa je potrebno tudi dejansko družinsko življenje, in v tem primeru, kako intenzivno mora biti. To sodišče sprašuje tudi, ali se za združitev družine zahteva, da se po vstopu otroka na ozemlje zadevne države članice v tej državi članici ponovno začne družinsko življenje.
- 57 V zvezi s tem je treba opozoriti, da člen 16(1)(b) Direktive 2003/86 državam članicam dovoljuje, da zavrnejo prošnjo za združitev družine in da prekličejo dovoljenje za prebivanje, izdano na tej podlagi, ali ga ne podaljšajo, če sponzor in njegovi družinski člani ne živijo ali ne živijo več v resničnem zakonskem ali družinskem življenju. Vendar ta določba ne določa meril, na podlagi katerih bi bilo mogoče presoditi obstoj takih resničnih družinskih vezi, niti ne nalaga posebnih zahtev glede intenzivnosti zadevnih družinskih razmerij. V zvezi s tem se prav tako ne sklicuje na pravo držav članic.
- 58 Kot je bilo opozorjeno v točki 37 te sodbe, tako iz zahteve po enotni uporabi prava Unije kot tudi iz načela enakosti izhaja, da je treba posamezno določbo tega prava, ki se za opredelitev svojega smisla in obsega ne sklicuje posebej na pravo držav članic, običajno razlagati samostojno in enotno v celotni Uniji, in sicer ob upoštevanju, med drugim, okvira, v katerega je določba umeščena, in cilja, ki ga zadevna ureditev uresničuje.
- 59 Navesti pa je treba, da je namen Direktive 2003/86 v skladu z njeno uvodno izjavo 6 zavarovati družino in zagotoviti ali ohraniti družinsko življenje. Poleg tega je v skladu z uvodno izjavo 4 te direktive združitev družine potrebna, da se omogoči družinsko življenje ter prispeva k ustvarjanju socialne in kulturne stabilnosti.
- 60 Poleg tega, kot je bilo opozorjeno v točki 42 te sodbe, morajo biti ukrepi, ki se nanašajo na združitev družine, vključno z ukrepi, ki jih določa člen 16 te direktive, skladni s temeljnimi pravicami, zlasti s pravico do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja, zagotovljeno s členom 7 ter členom 24(2) in (3) Listine, ki državam članicam nalagata, da prošnje za združitev družine razlagajo v korist zadevnih otrok in ob skrbi za spodbujanje družinskega življenja.
- 61 Spomniti je treba tudi, da je treba v skladu z uvodno izjavo 8 Direktive 2003/86 položaju beguncev nameniti posebno pozornost iz razlogov, ki so jih prisilili, da so pobegnili iz svoje države, in ki jim preprečujejo, da bi tam živeli običajno družinsko življenje. Na podlagi tega ta direktiva določa ugodnejše pogoje za begunce za uveljavljanje njihove pravice do združitve družine.
- 62 Nazadnje, za presojo pogojev, ki se zahtevajo za ugotovitev obstoja resničnega družinskega življenja v smislu člena 16(1)(b) Direktive 2003/86, je treba preučiti vsak primer posebej, kot je sicer razvidno iz člena 17 te direktive, ob upoštevanju vseh upoštevanih dejavnikov v vsakem posameznem primeru in glede na cilje, ki se uresničujejo z navedeno direktivo.

- 63 Za to samo pravno razmerje starši – otrok ne zadostuje za ugotovitev resnične družinske vezi. Čeprav se namreč z upoštevniimi določbami Direktive 2003/86 in Listine varuje pravica do družinskega življenja in spodbuja njegovo ohranjanje, je z njimi, kolikor zadevne osebe še naprej živijo resnično družinsko življenje, imetnikom te pravice prepuščena odločitev o tem, kako želijo živeti družinsko življenje, in jim zlasti ni naložena nobena zahteva glede intenzivnosti njihovega družinskega razmerja (glej po analogiji sodbo z dne 9. septembra 2021, Bundesrepublik Deutschland (Družinski član), C-768/19, EU:C:2021:709, točka 58).
- 64 V obravnavanem primeru po eni strani ni sporno, da je bila XC v času, ko je bil njen oče prisiljen zapustiti svojo državo izvora, še vedno mladoletna ter da sta skupaj tvorila primarno družino, kot je navedena v uvodni izjavi 9 Direktive 2003/86, ki je v skladu z isto uvodno izjavo „vsekakor“ predmet združitve družine. Očitno pa nič ne kaže na to, da zadevni osebi v obdobju pred begom očeta nista živeli resničnega družinskega življenja, kar mora sicer preveriti predložitveno sodišče.
- 65 Po drugi strani je treba upoštevati dejstvo, da v obravnavanem primeru XC in njen oče v obdobju ločitve, ki je nastopilo zlasti zaradi posebnega položaja zadnjenavedenega kot begunca, nista mogla živeti resničnega družinskega življenja, pri čemer zgolj ta okoliščina kot taka ne more biti podlaga za ugotovitev neobstoja resničnega družinskega življenja v smislu člena 16(1)(b) Direktive 2003/86. Poleg tega tudi ni mogoče domnevati, da vsakršno družinsko življenje med staršem in njegovim otrokom preneha obstajati takoj, ko mladoletni otrok postane polnoleten.
- 66 Glede na to se za obstoj resničnega družinskega življenja predpostavlja, da se ugotovi resničnost družinske vezi ali želja po vzpostavitvi ali ohranitvi take vezi.
- 67 Tako lahko dejstvo, da se nameravajo zadevne osebe priložnostno obiskovati, kolikor je to mogoče, in imeti kakršne koli redne stike, zlasti ob upoštevanju materialnih okoliščin, ki so značilne za položaj zadevnih oseb, med katerimi je starost otroka, zadostuje za ugotovitev, da te osebe ponovno vzpostavljajo osebne in čustvene odnose, ter za dokaz obstoja resničnega družinskega življenja.
- 68 Poleg tega prav tako ni mogoče zahtevati, da se starš sponzor in njegov otrok medsebojno finančno podpirata, saj je verjetno, da za to nimata materialnih sredstev.
- 69 Glede na vse zgornje preudarke je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 16(1)(b) Direktive 2003/86 razlagati tako, da za ugotovitev obstoja resničnega družinskega življenja v smislu te določbe v primeru pridružitve mladoletnega otroka staršu, ki mu je bil priznan status begunca, če je ta otrok postal polnoleten, preden je bil staršu sponzorju priznan status begunca in preden je bila vložena prošnja za združitev družine, samo pravno razmerje starši – otrok ne zadostuje. Vendar pa ni nujno, da starš sponzor in zadevni otrok živita v skupnem gospodinjstvu ali pod isto streho, da bi bil ta otrok upravičen do združitve družine. Priložnostni obiski, kolikor so mogoči, in kakršni koli redni stiki lahko zadostujejo za ugotovitev, da te osebe ponovno vzpostavljajo osebne in čustvene odnose, ter za dokaz obstoja resničnega družinskega življenja. Poleg tega prav tako ni mogoče zahtevati, da se starš sponzor in njegov otrok medsebojno finančno podpirata.

Stroški

- 70 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški navedenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

1. Člen 4(1), prvi pododstavek, točka (c), Direktive Sveta 2003/86/ES z dne 22. septembra 2003 o pravici do združitve družine je treba razlagati tako, da je datum, ki ga je treba upoštevati za ugotovitev, ali je otrok sponzorja, ki mu je bil priznan status begunca, mladoleten otrok v smislu te določbe, v primeru, v katerem je ta otrok postal polnoleten, preden je bil staršu sponzorju priznan status begunca in preden je bila vložena prošnja za združitev družine, datum, ko je starš sponzor vložil svojo prošnjo za azil za priznanje statusa begunca, če je bila prošnja za združitev družine vložena v treh mesecih od priznanja statusa begunca staršu sponzorju.
2. Člen 16(1)(b) Direktive 2003/86 je treba razlagati tako, da za ugotovitev obstoja resničnega družinskega življenja v smislu te določbe v primeru pridružitve mladoletnega otroka staršu, ki mu je bil priznan status begunca, če je ta otrok postal polnoleten, preden je bil staršu sponzorju priznan status begunca in preden je bila vložena prošnja za združitev družine, samo pravno razmerje starši – otrok ne zadostuje. Vendar pa ni nujno, da starš sponzor in zadevni otrok živita v skupnem gospodinjstvu ali pod isto streho, da bi bil ta otrok upravičen do združitve družine. Priložnostni obiski, kolikor so mogoči, in kakršni koli redni stiki lahko zadostujejo za ugotovitev, da te osebe ponovno vzpostavljajo osebne in čustvene odnose, ter za dokaz obstoja resničnega družinskega življenja. Poleg tega prav tako ni mogoče zahtevati, da se starš sponzor in njegov otrok medsebojno finančno podpirata.

Podpisi